

ČIGAR LASTNINA – TEGA DOMOVINA

Vladimir Gajšek

Grunt ima korenine do pekla

Prebiram, kako je s slovenskimi – deložacijami. V zaledju slovenske Istre so posestniki, ki jih več ni nikjer tukaj naokoli. Ampak so - posestniki. Njihova je posest, njihova Istra, njihova je zemlja, kjer vse izumira. Rastline, živali. Ljudje pa so se itak izselili. Abitanti. Naseljenci in vas. Toda lastništvo je v posestniških rokah tistih, ki so sodno zapisani v občinski kataster. So. Lastniki. In konec.

Pomislim, kako preprosto so poselili morda del slovenskih pol praznih vasi neki bošnjaški ali kateri že tudi, menda cigajnarski tipi, revščina s koraldastimi zavesami namesto vrat... Vsaj mimobežno sem videl, pa se mi je nekoč zapičilo v oko. Danes o tem berem, da obstaja vas Abitanti, o kateri zapiše Miloš Ivančič nekaj podatkov in misli. O Abitantih izvem, da so menda lepa, a skoraj izpraznjena in napol porušena vasica v notranjosti Slovenske Istre, le 50 metrov od meje s Hrvaško. In da do Abitantov pelje karseda slaba cesta iz Gradina. O zemlja slovenska. Je kaj naprodaj? Kam spada vasica Abitanti, v katero občino, v kateri katastrski register? Sicer pa je pleme naseljencev, ki jih več ni. Zgolj prebivalci, ki jih ni.

Nič materialnih podatkov, kdo je lastnik tam naokoli, kdo posestnik - tudi praznih hiš. Le »po ljudskem izročilu« naj bi vas nastala pred več stoletji, ko je neki Perič, ki mu niso pustili, da bi si postavil hišo v eni izmed okoliških vasi, zakopal s krampom na nikogaršnji zemlji in menda rekel italijansko/slovensko: »Tu ćemo abitat«. Tako so tudi to vas imenovali Abitanti. Kot vse kaže, so

Abitanti tista italijansko-slovenska mešanica, ki je dopustna, medtem ko primeroma štajersčina z germanizmi ni dovoljena. Ko bi hotel priposestvovati z nakupom katero med zemljišči, o, tedaj pa "abitanti" takoj zaživijo, črke na papirju sodnih katastrov postanejo krvava stvarnost!

V Abitantih živijo danes še trije prebivalci: Ika in Angel Perič ter Erminio Radešič. Občasno je tu še "vikendaš" Mirko Curk.

V vasi Abitanti je 18 hišnih števil, večina hiš propada. Nekatere stavbe so arhitekturno zelo zanimive in so spomeniško zaščitene. Hiše torej propadajo očitno spomeniško zaščitene.

Stavbe dokazujejo, da je bila vas nekoč bogata. Pred vojno je v Abitantih živelo okrog 130 prebivalcev, imeli so 150 glav živine. Živel so od kmetijstva in prodaje pridelkov v Trstu.

Odseljivanje iz vasi se je začelo že v času velike gospodarske krize pred 2. svetovno vojno, ko so odhajali s trebuhom za kruhom s kamnatega in revnega področja v Ameriko in Avstralijo. Tam so tudi ti slovenski ljudje običajno uspevali. Najhuje je bilo po končni fašistični ureditvi meje z Italijo.

Po vojni se je večina ljudi odselila v Trst, pozneje, ko se je razvila industrija v obalnih mestih, pa v Koper in Izolo.

Največji problem vasi Abitanti je 3.200 metrov neurejene ceste od Gradina do Abitantov. Z akcijo ali javnima oddajama Abitanti so v Istri zbrali nekaj denarja, s katerim je krajevna skupnost uredila odvodnjavanje in zamašila največje luknje. Cilj pa je cesto asfaltirati. Vas je dobila tudi telefon.

Akcijo za oživitev Abitantov je začel Miloš Ivančič, ker se je takrat v političnem življenju Kopa in tudi Slovenije ogromno časa porabilo za razprave o izumiranju ptic v Škocjanskem zatoku. Politiki, občinski funkcionarji in celo ministri so za to zapravljali cele dneve in si hodili ogledovati, kako pravzaprav izumirajo priseljene ptice v zatoku. Nihče pa se ni spomnil na to istrsko zaledje, v katerem propadajo cele vasi, in to prav na najbolj občutljivem obmejnem območju. Grunt je grunt – a komu pripada? Kakšnim Ljubljancem ali drugim...?

Abitanti so vsaj simbol slovenske pozabljenosti. So izraz reve in premoženjskega stanja, ki je posestniško docela prikrito. Tudi seveda pod nekakšno spomeniško zaščito.

Nadaljnji problem so neurejene cestne povezave proti obmorskim mestom. Če bi obnovili staro cesto do Boršta, bi prebivalcem tega dela Istre bistveno skrajšali pot do Kopa, kaj šele do Portoroža, ko bi mogli in hoteli sploh obnoviti 12 km ceste po dolini Dragonje in bi lahko bile istrske vasi neposredneje povezane s turističnim centrom in bi postale njegovo naravno zaledje.

Omenjeni kakor priposestvovani problem trči z interesi naravovarstvenikov, očitno je nekaterim več do tega, da bi imeli v istrskih krajih nekakšen kakor nacionalni park ruševin in robidja, ne pa kakšne obnovljene vasi.

In zdaj k jedru slovenskega nepremičninskega ali zemljiškega vprašanja: poseben problem Istre je namreč prav »neurejeno lastništvo nepremičnin«, ki imajo zaradi neurejenega dedovanja in vpisovanja sprememb lastništva v zemljiško knjigo, številne lastnike po vsem svetu. Grunt ima korenine do pekla, lastništvo pa je lahko koderkoli v svetu...!

Na krpi zemlje med dvema stolpoma Starcev je računalnik izpisal 6 strani formata A 3, torej veliko število lastnikov. Ta »nepomembni« podatek je ključ za rešitev problema: saj lastniki, kodersižebodi so, nočejo prodati še tako revne posesti, razen v slovenskem primeru goltavosti, da bi jim kdo mastno in kar noro preplačal! Čigar lastnina – tega domovina.

In zdaj se začnejo tudi značilni lastniški in znani slovensko skopuški ter oderuški in sploh administrativni izgovori. Veliko težav je ljudem prinesla češ »nova meja v Istri«, ki da je izbrisala naravne poti in vsakodnevne stike med prebivalci, ki so vedno živeli skupaj. To bi radi ublažili z dvema mejnima prehodoma: Hrvoji in Brezovica.

Veliko problemov imajo na tem delu slovenskega ozemlja nekateri celo z državljanstvom: so ljudje, ki so bili rojeni v sosednji vasi in se preselili zaradi poroke, ali pa so kdaj zaradi dela živeli v Buzetu ipd. Slovenci – s hrvaškim državljanstvom? In narobe?

Najbolj presenetljiv primer je v Mlinih. Stari del te vasi je v Sloveniji, novi na Hrvaškem. V starem delu vasi živi samo še en prebivalec in še temu niso hoteli po krajevnoskupnostnih poizvedbah občinarske in državne oblasti dati slovenskega državljanstva. Prebivalec: Hrvat ali Slovenec? Italijanski Hrvat ali italijanski Slovenec? Kam neki se prišteva? Kam ga prištevajo?

V Istri propada menda kar nekaj kulturnih spomenikov. Na srečo je posebnemu odboru uspelo začeti z obnovo Hrvojskega stolpa.

Poleg ljudi, vasi, kulture izumirajo v slovenski Istri tudi domače živali. S tega dela Istre je izginil znameniti vol boškarin, v Abitantih pa je še edina krava muša.

Menda ob znani posestni kolobociji propada zaledni del Istre – in Abitanti so menda samo simbol tega propada.

In ker ima grunt korenine do pekla, je vedno več praznih vasi. Prazni so abitantsko sosednji Mučenigi, na drugi strani Zanigrad in Zabrežec, ali pa Dilici, ki so že bliže mestom. Posest pa je posest in zemlja je zemlja, tudi če vse hiše propadejo in če ne bo nikogar v istrskem zaledju. Glavno je, da je v občinskem sodnem katastru zapisan – lastnik. Ta pa ne bo nič uredil, še manj od/pro/dal...